

Meijendelseweg 32

Adres	Meijendelseweg 32
Postcode	2243 GN
Kadastraal nummer	G 3424
Naam	Meijenhof
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	1
Benoeming onderdelen complex	Dienstgebouw: dienstwoning annex werkplaats
Oorspronkelijke functie	Wonen; werken
Datering/Bouwjaar	1948

Omvang bescherming

De bescherming betreft het DIENSTGEBOUW dat bestaat uit een woonhuis met werkplaats. Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

Het dienstgebouw werd in 1948 ontworpen door architect J.M. Luthmann in Traditionele stijl in opdracht van de Duinwaterleiding van 's Gravenhage (opgericht in 1878). Het dienstgebouw werd ten oosten van het kantoor DWL afd. beplantingen gebouwd. Het bestond uit een voorhuis met een woning op de begane grond en in de kap en uit een langgerekt bouwdeel met daarin (van oost naar west) kolenhok, (gereedschaps)bergplaatsen, kantoren, waslokalen, toiletgroepen, schaftlokaal, werkplaats en houtloods. Ter plaatse van de houtloods waren de gevelopeningen in verband met de ventilatie niet met ramen maar met ventilatieroosters dichtgezet (in de huidige situatie zijn er ramen ingezet). De woning was bedoeld voor de opzichter; in het werkgedeelte waren in eerste instantie zes mensen aan het werk, die verantwoordelijk waren voor het onderhoud van het groen/de natuur, en de technische controle van de watervoorzieningen zoals de pompen, stuwen en peilbeheer etc.; later groeide het aantal medewerkers sterk tot circa 25 man. Conform het bouwarchief hebben er geen wijzigingen plaatsgevonden; de wijzigingen die er hebben plaatsgevonden zijn dan ook minimaal. Al sinds enige tijd is de woning nog wel bewoond door de opzichter, maar deze is met pensioen; ook de functie van werkplaats is vervallen.

Over de architect

Julius Maria Luthmann (1890-1973), geboren te Maastricht, genoot een opleiding tot bouwkundig tekenaar aan de Rotterdamse Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen. Vooral architect W. Kromhout, hoofdleraar bouwkunst, inspireerde hem zeer. Nog tijdens zijn studie trad hij in 1912 in dienst bij Gemeentewerken in Den Haag. In 1915 vertrok hij naar Amsterdam waar hij op verschillende architectenbureaus werkte, waaronder het bureau van de zeer breed en internationaal georiënteerde architect E. Cuypers bureau en dat van de gebroeders H.A.J. en J. Baanders. In deze jaren volgde hij hier tevens de door Kromhout opgezette cursus Voortgezette en Hogere Bouwkunst. Ook werkte hij bij de Dienst Publieke Werken van de hoofdstad.

In 1919 trad hij toe tot het Bureau van de Landsgebouwen Eerste District, aanvankelijk als tijdelijk opzichter, maar in 1920 als architect. Zijn meest spraakmakende werk uit deze periode was het monumentale Radiozendstation Kootwijk (1920-1923) op de Veluwe, dat hij samen met J. Emmen en ingenieurs van het Duitse bedrijf Telefunken ontwierp. Het gebouw met een immense machinehal en een 48 meter monumentale zendtoren werd opgetrokken uit gewapend beton en toonde onder andere de invloed van de Scandinavische architect Elien Saarinen. In het bijbehorende transformatorhuis kwam in de rechthoekige massaopbouw de invloed van W.M. Dudok naar voren. Ook ontwierp Luthmann de bijbehorende watertoren.

Zijn aanstelling bij het rijksbureau duurde maar kort. Door een reorganisatie van de dienst werd Luthmann in 1923 ontslagen. Hij vestigde zich als particulier architect in Den Haag, waar hij geen eigen bureau had maar met andere architecten samenwerkte, vooral met Gemeentewerken. Na het winnen van de raadhuisprijsvraag (1933) kwam er een tijdelijk dienstverband. In 1943 nam Luthmann ontslag omdat hij weigerde als opzichter op te treden bij sloopwerkzaamheden ten behoeve de bouw van de Atlantikwal. Hij werd opnieuw particulier architect. Van het stadhuis werd alleen het kantoorgedeelte gebouwd. Het ontwerp voor dit representatieve gebouw toonde een hernieuwde belangstelling voor ornament en symboliek.

Het dienstgebouw met een bijbehorende woning aan de Meyendellseweg in Wassenaar, die Luthmann in 1948 ontwierp, kreeg daarentegen een terughoudend karakter, passend bij de functie van het gebouw en zijn landelijke omgeving, maar ook vanwege de geringe financiële middelen na de Tweede Wereldoorlog. Het bouwwerk is uniek binnen het oeuvre omdat Luthmann, door zijn aanstellingen in gemeentelijke en rijksoverheidsdienst, zijn aandacht vooral aan openbare en overheidsgebouwen wijdde.

Vanaf 1952 werkte hij samen met architect W. Prent, met wie hij zich in 1963 associeerde. Luthmann werd in 1953, bij de opening van het Haagse stadhuis, benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Als auteur werkte Luthmann onder andere mee aan de reeks Moderne Bouwkunst in Nederland (1932-1935), samen met gerenommeerde architecten als H.P. Berlage, W.M. Dudok, J. Gratama, A.R. Hulshof, H. van der Kloot Meijburg en J.F. Staal.

Over Meijendell

Meijendell maakt onderdeel uit van het van rijkswege aangewezen Belvederegebied Duin Horst en Weide en het gelijknamige provinciale landschap.

Het gebied 'Meijendell, Bierlap en Kijkhoek' is sinds 2007 beschermd als beschermd dorpsgezicht en wordt gevormd door een omstreeks 1830 in exploitatie genomen agrarische ontginning in het duingebied van Wassenaar, die in het laatste kwart van die eeuw werd opgegeven, maar waarvan belangrijke gebouwde en landschappelijke relictten nog in het veld waarneembaar zijn. Verder omvat het dorpsgezicht de resten van de in de vroege 20ste eeuw begonnen, maar snel opgegeven aanleg van een duinvillapark en om de relictten die herinneren aan de vroege benutting van het duinterrein als waterwingebied. Het gaat onder andere om een boerderijcomplex uit het tweede kwart van de 19de eeuw, om resten van akkers en weiden, om zand- en houtwallen, padenpatronen en windsingels, om de wegeaanleg en dienstgebouwen en om de relictten van een netwerk van spranken. Tenslotte herinneren diverse grens- en jachtpalen in het gebied aan de verschillende eigendomsverhoudingen.

In 1829 werden de eerste gecoördineerde pogingen gedaan om de duinvallei Meijendell in ontginning te nemen, nadat deze al veel eerder productief was gemaakt als weide. De

ontginningsactiviteiten werden ruim 10 jaar voortgezet. De aanleg van het hoofdkanaal van het sprankenstelsel vond plaats in 1872-1874, nadat hiertoe ook al eerder, in 1863 en 1868, plannen waren ontwikkeld.

De constructie van een wegennet voor de inrichting van een villawijk is uitgevoerd in en kort na 1916. De aanleg van een villapark werd beoogd door de N.V. Maatschappij tot exploitatie van onroerende goederen Meijndell. Het ambitieuze plan werd losgelaten, ten gunste van de drinkwatervoorziening, waarna vanaf 1925 verdere uitbreiding van het sprankenstelsel plaatsvond. Het plan voor de ontginning van de duinvallei Meijndell is van D.T. Gevers (van Endegeest), maar het werd niet geheel conform zijn ontwerp gerealiseerd. Het ontwerp voor de Haagse duinwaterwinning is van de hand van Ir. I.A.A. Waldorp. De uitvoering van de aanleg van de spranken was in handen van de Duinwaterleiding van 's-Gravenhage.

Stedenbouwkundige aspecten

Het dienstgebouw ligt circa 60 meter ten noorden van de Meijndellseweg, in het duingebied Meijndell.

Architectonische beschrijving¹

L-vormig gebouw bestaande uit één bouwlaag met samengesteld zadeldak. Het pand is in baksteen opgetrokken in klezoorverband en heeft een rieten kap. Op het dak bevinden zich in totaal drie gemetselde schoorstenen. De nokken zijn gedekt met gebakken nokvorsten. De rechtgesloten vensters hebben hanenkammen en bakstenen lekdorpels. De houten, getoogde, voordeur (bestaande uit een onder- en bovendeur) bevindt zich in de zuidgevel van het voorhuis en is geplaatst in een getoogd portiek. De betonnen omlijsting keert terug bij het venster ernaast. De kopse gevel aan de westzijde (bij de houtloods) bevat een getoogde dubbele deur daarboven een naambord met 'Meijndell' en in de top een ruitvormig betonnen venster met negen ruiten. In het exterieur is het deel van de voormalige houtloods herkenbaar door de betonnen vensteromlijstingen, die elders niet aanwezig zijn.

Interieur

Het interieur is – met name in het woonhuisgedeelte – in indeling/structuur en in detaillering grotendeels behouden gebleven.

Waardstelling

Het dienstgebouw is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van Meijndell in het bijzonder;
- als een van de gebouwen in Meijndell die herinneren aan de ontwikkeling van dit gebied als waterwingebied;
- vanwege de typologische betekenis van dit gebouw als zeldzaam voorbeeld van een dienstgebouw uit het midden van de 20ste eeuw;
- als onderdeel van en vanwege de betekenis voor het oeuvre van architect J.M. Luthmann;
- als in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering in exterieur en interieur vrijwel geheel gaaf bewaard voorbeeld van een sober maar zorgvuldig vormgegeven dienstgebouw in Traditionele stijl;
- vanwege de ligging in en als onderdeel van het van rijkswege aangewezen Belvederegebied Duin Horst en Weide en het gelijknamige provinciale landschap;

---

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

- vanwege de ligging in en als onderdeel van het gemeentelijk beschermd dorpsgezicht 'Meijendel, Bierlap en Kijkhoek'.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 10 februari 2012; www.bonas.nl; Nai-archief; Berlage, H.P. e.a., *Moderne Bouwkunst in Nederland*, Rotterdam, 1932-1935; Fanelli, G., *Moderne architectuur in Nederland, 1900-1940*, 's Gravenhage 1978, 291-292; Lit, R. van, et.al, *'Jong Monumentaal Wassenaar'*, 2003; Luthmann, J.M., Overheidsbemoeyenis in zake kunst, *Bouwkundig weekblad*, jrg 42, 10(1921), 62-66; Luthmann, J.M., 'Een terugblik over een tijdvak waarin de wereld meer veranderde dan tevoren', *Bouwkundig Weekblad*, jrg 78, 2(1960), 29-34; Neefjes, J., *'Cultuursporen in het duin. Inventarisatie en waardering van het erfgoed in het duingebied Meijendel-Berkheide'*, Overland, 2010. Peet, C. van der, G. Steenmeijer (red), *De Rijksbouwmeesters, Twee eeuwen architectuur van de Rijksgebouwendienst en zijn voorlopers*, Rotterdam, 1995, 380-382, 384-385, 405.